

WORKSHOP FOR LOGOPÆDER

TIDLIG INDSATS I PPR TIL BØRN, DER STAMMER

DET MULIGES KUNST

JELLING 8-11.2017
HELLERUP 9-11.2017

Resultatet af et samarbejde mellem ALF + FTHF + Stammerforeningen Danmark og

Lektor Helle Blunk Brandt, VIA University College, Campus Nord i Aarhus

DAGENS NEDSLAG – PROGRAM

- 10.05 -11.00 Logopædiske muligheder i lyset af forskning, lovgivning og perspektiver fra voksne og børn der stammer, forældre til børn der stammer
- 11.00 -11.15 pause
- 11.15 -12.15 konkrete interventionsformer, praksisnære tiltag, hands on
- 12.15 -13.00 Frokost
- 13.00 -14.00 Det muliges kunst (metoder, dele af metoder, kombineret af metoder)
- 14.00 -14.30 refleksion og spørgsmål sammen med kaffe pause
- 14.30 -15.45 opsamling på dagen – refleksionernes videre liv ude i praksis
- 15.45 – 16.00 afslutning ved Hermann Christmann

HVEM ER JEG?

<https://www.dr.dk/radio/p1/hjernekaassen-pa-p1/hjernekaassen-pa-p1-2017-03-13/#!>

- En flerfaglig praktiker
- Tidl. Tale-høre konsulent
- Master i Specialpædagogik
- Lektor ved VIA UC i Aarhus, fagansvarlig for pædagogisk diplomuddannelse i logopædi enkelte

Tale-hørekonsulent Hella Brandt har skrevet specielt om talevanskeligheden at stamme og har oprettet flere forskellige tilbud til børn, der stammer i Give Kommune. Her ses hun med to af sine elever, Mads Ørnholt Jensen og Marie Schubert. – Foto: Benny F. Nielsen

Give gør det godt for børn der stammer

Formanden for Foreningen af Stammer i Danmark, Hermann Christmann, roser i sin nyeste bog »Stammebehandling af børn« Give Kommune for at gøre en særligt god indsats for børn, der stammer. Der er stor forskel på stammebehandlingen i landets kommuner, da der ikke er specifikke krav til, hvilke tilbud der skal gives. Side 1

15 lokale børn var til international stammedag

15 lokale børn var til international stammedag i Hedensted Kommune. Børnene deltog i aktiviteter og mødte tale-hørekonsulenterne Hella Brandt og Mads Ørnholt Jensen. De blev introduceret til stammebehandling og fik mulighed for at møde andre børn, der stammer. Hedensted Kommune har støttet arrangementet og sørget for, at alle børn har haft en god oplevelse.

10-11-2017 3

Hella Brandt, Mads Ørnholt Jensen og Hermann Christmann i radioen. Hella Brandt er tale-hørekonsulent i Give Kommune, Mads Ørnholt Jensen er elev af Hella Brandt, og Hermann Christmann er formand for Foreningen af Stammer i Danmark.

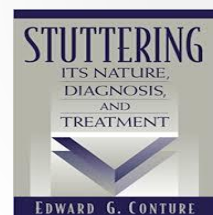
10-11-2017 3

En gruppe af mennesker, heriblandt Hella Brandt og Hermann Christmann, sidder omkring et bord i et mødelokale. De er i gang med at diskutere stammebehandling og samarbejde mellem kommuner.

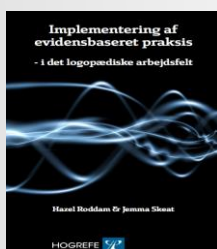
10-11-2017 3

EDWARD G. COUNTURE, 2001

: ".....Stammens historie – hvad angår teori såvel som behandling – afspejler et multidimensionalt problem, der igen og igen med succes har trodset endimensionale løsninger....."

Forskningsbaseret
evidensgrundlag

Pædagogisk **ekspertise**

Overvejelser over
barnets unikke
omstændigheder i
forhold til indsatsen.
(Sackett et al, 1996)

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP

EVIDENSBASERET PRAKSIS

Individuel
klinisk –
logopædisk
erfaring og
ekspertise

Børn, unge og
voksnes værdier og
forventninger til
stammeundervisning/
behandling

Den bedst tilgængelige kliniske evidens for teori-praksis
sammenhænge der matcher de behov der er hos børn, unge og
voksne

HVAD ER DET FOR EN VIRKELIGHED PPR LOGOPÆDEN SKAL FUNGERE I? NIELSEN, B. (2014) PPR HÅNDBOGEN

Arbejde med pædagogisk-psykologisk rådgivning i henhold til folkeskolelovgivningen

En arbejdsplads for forskellige faggrupper der varetager kommunalt besluttede opgaver

Navigere i tematikker, der vedrører:

- Hvordan børn har det i dag
- Generelle betingelser for inklusion, **herunder fremme børns deltagelsesmuligheder**
- Synsvinkler på børns vanskeligheder (normalitetsbegrebet, **specialister og specialistmiljøer, konteksttilgang, barnet som aktør**, børnepsykiatrien)

LOVGIVNINGEN SOM RAMMESÆTTER PPR OG HERUNDER LOGOPÆDENS MULIGHEDER

- Folkeskoleloven, lovbekendtgørelse nr. 747 af 20. juni 2016. med ændringer i §1+§2+§3 hhv. 27.2, 4.4 og 8.6 2017
- **Folkeskolens formål §1 et par uddrag:**” Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere..... stk. 2 skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder.....stk. 3 forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre.....”

FOLKESKOLENS STRUKTUR OG INDHOLD

GERTZ. SVEN ERIK (2017)FOLKESKOLELOVEN MED KOMMENTARER

- *Reglerne er fastsat i Bek. 693 af 20.juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand*
- Loven tager afsæt i FN-konventionen af 13.dec.2006 rettigheder der skal sikre at, personer med handicap får den nødvendige støtte i det almindelige uddannelsessystem
- **Stammen, - et kommunikationshandicap: ”...En persons muligheder for at kommunikere i de konkrete sociale sammenhænge personen deltager i..” (Dammeyer, J. & Bøttcher, L. 2015)**

HVAD SÅ MED LOGOPÆDEN I PPR?

NIELSEN, B. (2014) PPR HÅNDBOGEN

- Arbejdet udføres som specialpædagogisk bistand til involverede børn iht. til folkeskoleloven §3, stk. 2 og især § 4,stk.1 vedr. småbørn.
- Jævnfør inklusionslovgivningen udfører logopæderne også supplerende undervisning.
- Det er bl.a. her stammeundervisningen kan iværksættes.
- Logopædernes mulighed for at arbejde med supplerende undervisning og specialpædagogisk bistand er forskellige fra kommune til kommune.
- Indtil 1987 var der regler for antallet af timer til de forskellige faggrupper og til løsning af PPR opgaver. **I dag er det op til den enkelte kommune at beslutte hvem og hvor mange faggrupper der ansættes.**

UNDERVISNINGSMILJØLOVEN §1C, STK. 1

GERTZ, S. E. (2017) I FOLKESKOLELOVEN MED KOMMENTARER

- Skolens leder skal ved konstatering af problemer med psykisk undervisningsmiljø, mobning eller lignende, udarbejde en handlingsplan, med foranstaltningsforslag der effektivt kan bringe problemerne til ophør.
- *Ida på 12 år fortæller: "...nnnnå nå når jeg er ude i øhhh sk sk sk skolegården, så så så er der de he he he øhhh drenge fra 6 klasse som går bag ved mig og sssssiger, kom vi driller he he he... der, fffffor hu hu hu øhh æhhh sn..sn sn ssss-snakker så mærkeligt"*
- **Gad vide om I kender til lignende eksempler? Mon der i jeres praksis gøres brug af undervisningsmiljøloven?**

LOGOPÆDERNES VIGTIGE ARBEJDSFELT

NIELSEN, B. (2014) PPR HÅNDBOGEN

- I PPR-håndbogen peges der på at logopædernes vigtigste arbejdsfelt fremover bliver småbørnsområdet.
- Der peges på, at især det tværprofessionelle arbejde med at udvikle dagtilbuddene til konstruktive udviklingsmiljøer for alle børn, er opgaver hvor der kan **arbejdes forebyggende og foregribende**
- At logopæder gennemfører faglige udredninger, der fører frem til indsatser, der **på en indgribende måde** kan afhjælpe barnets vanskeligheder og sikre trivsel, udvikling, deltagelse og læring.

DEN PÆDAGOGISK-PSYKOLOGISKE VURDERING

FRA VEJLEDNINGEN 2014 WWW.RETSINFORMATION.DK/FORMS/R0710.ASPX?ID=175630

Kapitel 3

- Henviſning til ſpecialundervisning, **der ikke er af foreløbig karakter, forudsætter, at der er foretaget en pædagogisk-psykologisk vurdering** af eleven, jf. § 12, stk. 2, i folkeskoleloven. Baggrunden for kravet om en pædagogisk-psykologisk vurdering er, at elevens behov for ſærlig støtte ſkal vurderes af ſagkyndige.
- Den pædagogisk-psykologiske vurdering og forslag til foranstaltning, giver ſkolelederen et ſagligt grundlag til at træffe beſlutninger om iværksættelse, fortsættelse, ændring eller ophør af den ſpecialpædagogiske biſtand.

VEJLEDNINGEN FORTSAT

14.

- **Den pædagogisk-psykologiske vurdering har til formål at belyse elevens kompetencer, med henblik på at yde skolen, eleven og forældrene rådgivning om tilrettelæggelsen af og indholdet i en undervisning, der kan tilgodese elevens særlige behov og forudsætninger.**
- Et element i vurderingen kan være gennemførelse af en analyse af elevens særlige behov på grundlag af de foreliggende oplysninger fra det undervisende personale, forældre og andre personer med betydning for elevens og klassens faglige og sociale funktion.
- **Et andet element kan være en grundig og dybtgående undersøgelse af elevens individuelle faglige og sociale kompetencer og potentialer, hvilket forudsætter, at eleven selv deltager i undersøgelsen.**

FAGLIG UDREDNING/UNDERSØGELSE - PPV

I RELATION TIL INDSTILLEDE BØRN – DET INDGRIBENDE ARBEJDE. NIELSEN, B. (2014)

PPV'en det formelle dokument der illustrerer vigtige aspekter af PPR-medarbejderens faglighed og barnet det handler om. Et dokument skolelederen og kommunalbestyrelsen baserer deres afgørelser på.

PPV skemaet skal skabe klarhed over barnets ressourcer og udfordringer.

- Dataneiveauet – den nødvendige information
- Hypoteseniveauet – hvad data giver anledning til af overvejelser+vurdering
- Konklusionsniveauet – opsamling på baggrund af data og hypoteser
- Forslagsniveauet (Løsningsmuligheder)- sammenhængen med ovenstående niveauer indgår her + forældrenes synspunkter/kommentarer

Hvordan arbejder I med jeres PPV'er konkret i forhold til børn der stammer?

PPV FALDGRUBER

SKRIFTLIGHED SOM
UDVIKLINGSOPGAVE

- For individ orienterede
- Ringe sammenhæng mellem problemstilling, data, hypoteser, vurderinger.
- Konklusioner og forslag rodet sammen
- Forslag savner begrundelser
- For detaljeret
- Sproget er upræcist og svært forståeligt for forældre

Vedr. Navn Navnesen cpr.....

Indstillet af: skole og forældre

Indstillingsårsag: stammen

Grundlag for vurdering: Stammekursus, 24 lektioner på 4 mdr.

Data: N.N har stammet siden han var 3 år. Forældrene fortæller det startede med blokeringer og mange gentagelser på første ord. I indskolingen ændrede stammen sig,- blev mindre synlig. Forældrene fortæller det er svært helt at forstå, N.N når han snakker. Fra 7 kl. fortæller N.N om det svære ved at deltage på klassen, fremlægge især i engelskundervisningen pga. stammen og bekymringer om drilleri. N.N er karaktermæssigt gået ned i alle fag.

Hypotese: Stammens udvikling over år, de strategier N.N har brugt for at være flydende i sin kommunikation, slår ikke til her i 7.kl. N.N. ønsker hjælp til sin stammen i og udenfor skolen.

Konklusion: Stammens negative indflydelse på kommunikation og personlige udvikling, hvilket påvirker N.N's sociale samspil og faglige udvikling i og udenfor skolen.

Forslag til løsning/foranstaltning: Gode råd N.N kan vende tilbage til, og tilbud om at fortsætte i gruppetilbud i 2018.

INKLUSIONSLOVEN VEDTAGET: SPECIALBEGREBET ÆNDRES RADIKALT FOLKESKOLEN.DK 25.4.2012

Større kommunal frihed

"Med loven skal der ikke længere træffes en afgørelse om specialundervisning til den enkelte elev, når det drejer sig om en elev med behov for støtte i mindre end 9 undervisningstimer om ugen. Det giver kommunerne større fleksibilitet til at tilrettelægge og tilpasse støtten til elever med særlige behov. Og det frigør ressourcer hos bl.a. pædagogisk-psykologisk rådgivning."

Så er terningerne kastet

Hvad tænker I om den kommunale frihed?

INKLUSIONSOPGAVEN ER ET DOMINERENDE TEMA I ENHVER KOMMUNE NIELSEN, B. (2014)

- »§ 3 a. Børn, der har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, **skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte i henhold til § 5, stk. 6.** Hvis der er behov herfor, skal der gives personlig assistance, der kan hjælpe barnet til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.«

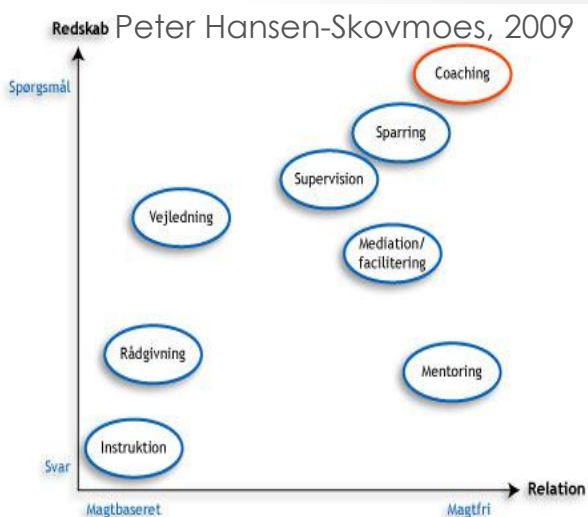
I inklusionslovgivningen fremgår det at PPR skal være aktivt med til at kvalificere udviklingen af almen undervisningen bl.a. gennem konsultativ virksomhed og sparring.

Konsulent men hvordan?

LOGOPÆDEN FUNGERER SOM:

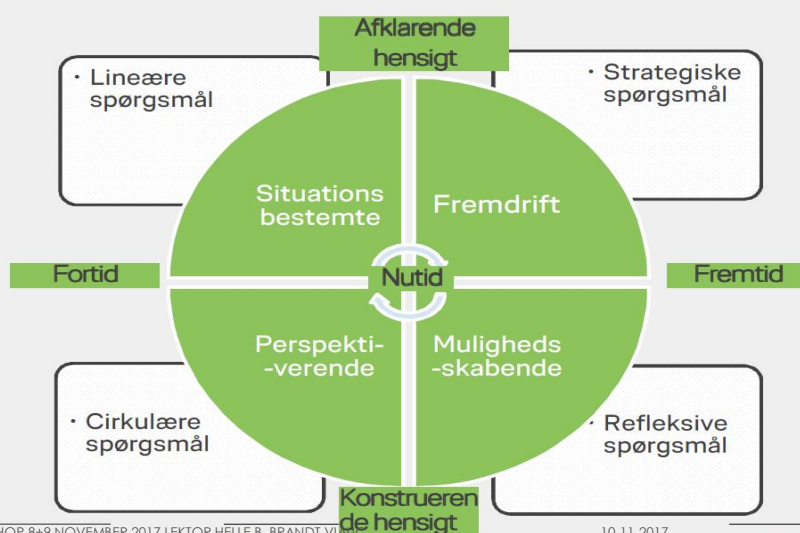
EGBJERG, T & GRAM B. (2008) ANBEFALINGER OM GOD LOGOPÆDISK PRAKSIS.

- Ekspert, der på et specialiseret niveau, kan undersøge og behandle mennesker der stammer.
- Ligeværdig og respektfuld samarbejdspartner i.f.h til mennesker der stammer.(+ deres forældre)
- Vidensperson, der kontinuerligt efteruddanner sig og opsøger ny viden på alle niveauer.
- Kan sortere i viden og skabe læring hos andre.
- Professionel, der udfører arbejdet med faglighed, engagement og fleksibilitet.

HVORFOR STILLE SPØRGSMÅL PÅ FORSKELLIG MÅDER?

https://www.youtube.com/watch?v=GvLZ2S_bv40 en kort video

Model af Karl Tomm
bearbejdet af Anne
Birgitte Fruelund 2017.

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIA

10-11-2017

19

INKLUSIONS LOVGIVNINGEN LÆGGER OP AT TIL PPR'S RÅDGIVENDE EKSPERTISE SKAL:

NIELSEN, B.(2014)

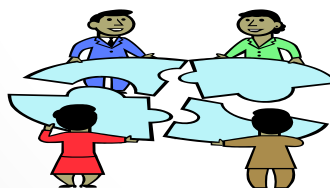
- "Kunne anvendes **forebyggende og foregribende** på en enkelt og ukompliceret måde if. til tværprofessionelle og forældre, og dermed blive en del af den vifte af muligheder, som almenundervisningen råder over fx rådgivning, supervision, observationer i læringsmiljøerne, deltagelse i mødefora, formidling af forskningsresultater, kursusforløb, professionsudvikling, udviklingsprojekter, analyse-og evalueringsopgaver, kan også omfatte observation og samtaleforløb med enkelte børn eller en gruppe, samt mindre testopgaver". (fx samarbejde om KTI tegne iagttagelse og 0.klasse sprogvurderingen).
- **Hvordan tænker I at ovenstående kan anvendes if. til børn der stammer?**

TIDLIG INDSATS OG ARBEJDET I DAGINSTITUTIONER FOR SMÅBØRN NIELSEN, B. (2014)

PPR's lovgivningsmæssige opgaver på småbørnsområdet er ikke så omfattende og klart beskrevet som på skoleområdet.

De lovgivningsmæssige forpligtelser knyttes til 4 lovgivninger:

1. Lov om social service
2. Dagtilbudsloven
3. Sundhedsloven
4. Folkeskoleloven jf. kap. 2

Det betyder, at der er mulighed for at opgaverne løses i et koordineret samarbejde med tværprofessionelle fra andre kommunale sektorer

INKLUSIONSDAGSORDENEN PÅ SMÅBØRNSOMRÅDET

- *"...en investering i kvalitet i dagtilbud og den tidlige indsats for børn giver langt større samfundsmæssig gevinst end investeringer i skoleforløbet og senere i tilværelsen"* (Heckmann, J. 2006 i Nielsen, B. 2014)
- Hvorledes bliver det muligt for PPR og **især logopæden** at kvalificere arbejdet på småbørnsområdet? Spørger Bjarne Nielsen
- **Konkret kan I evt. tænke det ind if. til stammens onset hos de små børn**

SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET SFI-RAPPORT 2011 PEGER BL.A. PÅ:

NIELSEN, B. (2014)

- At tidlige indsatser rettes mod forældrene snarere end mod børnene.
- At det ofte er mødrene der bliver hovedpersonen i indsatsen.
- At en tidlig indsats bør bestå af forskellige indsatsformer fx: ugentlige samtale, praktisk hjælp, gruppemøder mv.
- At styrke forældre-barn-relationen
- At vise forældrene, hvordan de kan knytte positive forventninger til barnet
- At give forældre undervisning i barnets udvikling og læring

PASNINGSSOMRÅDET VS. FØRSKOLEOMRÅDET

- Pasningsområdet overfor førskoleområdet med fokus på formel læring ud fra centrale bestemmelser, optager daginstitutionerne i dag
- Jf. dagtilbudsloven § 8 skal daginstitutioner udarbejde en skriftlig handleplan for alle børn. Heri beskrives, hvordan daginstitutionen arbejder med temaerne:
 - **alsidig personlig udvikling**
 - **sociale kompetencer**
 - **sproglige udvikling**
 - **krop og bevægelse**
- Natur – naturfænomener
- Kulturelle udtryksformer - værdier

Dagens fokus

HVORDAN PRAKTISERES LOVGIVNINGEN OG PPV
SKRIFTLIGHEDEN IF. TIL BØRN, DER STAMMER, UDE I JERES
PRAKSIS?

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

25

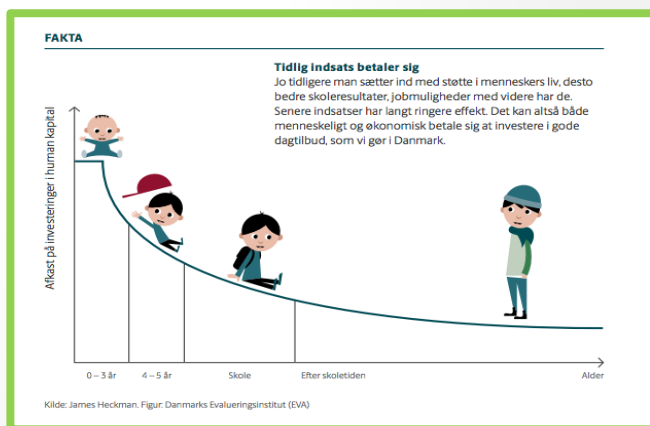
HVORFOR SKAL VI ARBEJDE MED TIDLIG INDSATS PÅ STAMMEOMRÅDET?

- Perspektiver fra Voksne
- Perspektiver fra forskning
- Perspektiver fra praksis

Allerede fra fødslen går barnet i gang med de tre vigtige udviklingsopgaver, nemlig at:

Danne relationer
Opbygge jeg-opfattelse
Skabe verdensbillede.

Fleicher, A.V. (2009)

PERSPEKTIVER FRA VOKSNE, - AT LEVE MED STAMMEN

Kronik til politikken af Henrik Prip 13.8.2017

"....fra barnsben former vi en stor del af vores identitet og indre styresystem ved at udtrykke os verbalt. Den muskel er i ubalance hos os stammere, og det har kæmpe konsekvenser. Vi afstår så tit gennem vores liv fra at tage ordet af frygt for at stamme – eller vove at tage ordet og oplever sviende nederlag, fordi vi ikke kan gennemføre vores hensigt. Min stamme ændre sig dag for dag. Ofte føler jeg mig velafbalanceret og nogenlunde stammefri.....Men i perioder er jeg hårdt ramt, og så føles det som at være adskilt fra andre mennesker, fra de fleste sociale sammenhænge, med en mur af glas. Jeg færdes med mennesker, der problemfrit taler flydende sammen. Jeg indgår, tilsyneladende. Men jeg indgår ikke rigtigt."

...."hvorfør og hvordan blev min stamme tidligt forbundet med skam??"

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

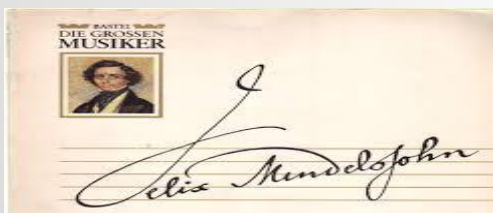
10-11-2017

27

NOGLE GANGE KAN DET HENRIK PRIP SKRIVER OM BLIVE TIL SKJULT STAMMEN

FLERE PERSPEKTIVER, FRA VOKSNE DER STAMMER

"Musik begynder der hvor sproget holder op".
Felix Mendelssohn

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

Musik som forudsætning for sproglig udvikling -> bevægelse og lyd -> prosodi og gestik -> emotionel og analog -> multisensorisk perception -> ord og begreber -> oplevelser og mening -> kommunikation og samspil -> GLÆDE -> dopamin

10-11-2017

29

FORSKNINGSPERSPEKTIVER GRUNDLAGET FOR TEORI –PRAKSIS SAMMENHÆNG

NY VIDEN OM STAMMEN OPDATERET AF HERMANN CHRISTMANN SE EVT. MERE PÅ:

[HTTP://STAMMEFORENINGEN.DK/NY-VIDEN-OM-STAMMEN/](http://stammeforeningen.dk/ny-viden-om-stammen/)

：“I dette århundrede er der især sket fremskridt i viden om den tidlige stammen. Vi ved nu, at flere børn end hidtil antaget begynder at stamme. Mange af dem holder af sig selv op med at stamme, men det store antal ramte børn giver i sig selv et behov for bedre tilgang til logopædydelser, herunder evaluering, prognose af risikoen for vedvarende stammen, forældrerådgivning og stammeundervisning/-behandling af børn i risikozonen” (Christmann, H. 2017)

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

31

DEN GENERELLE VIDEN OM STAMMEN

YAIRI MF. (1997), MÅNSSON, 2005, YAIRI MF.(2015)

- Ingen entydig årsag til stammen – og ingen entydig løsning/behandling.
- Forældre er *ikke* årsag til at børn begynder at stamme.
- Ca. 0,7-1 % af den voksne befolkning stammer.
- Ca. 5-8 % evt. flere børn begynder at stamme. De fleste børn holder op igen.
- Stammen findes i alle befolkningsgrupper og samfundslag.
- Der er flere drenge end piger der stammer.
- Stammen begynder sædvanligvis i barndommen, de fleste mellem 2 -5 år.
- Stammen har tendens til at "løbe" i familier.
- Sprogets udviklingshastighed har indflydelse på, om børn kan begynde at stamme, mange oplever en meget hurtig sprogudviklingsfase umiddelbart inden de begynder at stamme.
- Børn der begynder at stamme, kan have alle stammesymptomer fra starten dvs: g-g-gentagelser, foooooorlængelser og b_____lokeringer.

HVEM, HVOR MANGE, HVORNÅR OG HVORDAN

YAIRI, E. & SEERY, C.H. (2015 KAP.2+3)

- Stammen kan tilskrives en arvelig tilbøjelighed.
- Ophør af stammen "går" i familier og tilsvarende, at vedvarende stammen går i familier.
- På tværs af arvelighed er der forholdsvis flere piger end drenge, der ophører med at stamme.
- At der ikke ses nogen forskel i stammens sværhedsgrad for ophør eller vedvarende stammen.
- Stammen blev karakteriseret som " mild " hos 63%, som "mellemsvær" hos 31% og "svær" hos 6%.

STAMMENS KOMPLEKSITET

WWW.SOCIALSTYRELSEN.DK EGEBJERG T & GRAM B. (DAVS 2008) LOGOPÆDISK
STAMMEBEHANDLINGER AF BØRN - ANBEFALINGER VEDRØRENDE GOD PRAKSIS.

Stammen er et komplekst fænomen, og den logopædiske stammebehandling må afspejle dette forhold. I årenes løb er der udarbejdet et stort antal definitioner på stammen.

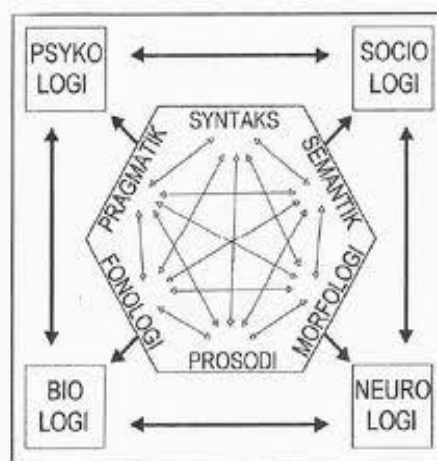
Her kategoriseres stammen efter :

- hvordan den lyder / den hørbare stammen
- hvordan den ser ud / den synlige stammen
- hvad den gør ved det enkelte menneske / den psykologiske overbygning

STAMMEN ET KOMPLEKST MULTIFAKTORIELT FÆNOMEN

MÅNSSON H. (2005) STAMMENS DIVERSITET OG KOMPLEKSITET ALF SAMT I
 YAIRI. E. OG SEERY C. H. (2015) STUTTERING - FOUNDATIONS AND CLINICAL APPLICATIONS

- En talemotorisk komponent
- En fysisk komponent
- En kommunikativ komponent
- En kognitiv/psykologisk komponent
- **En affektiv komponent**
- En social komponent

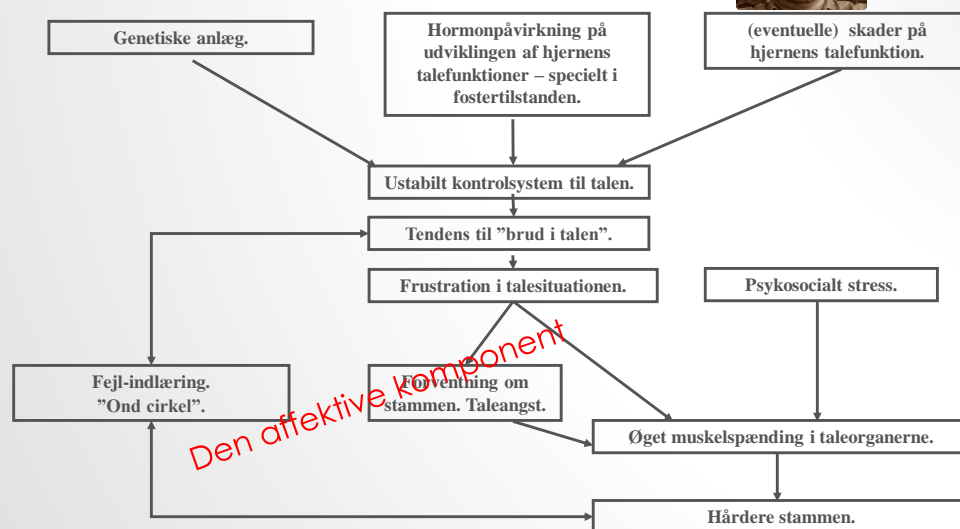
COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

35

STAMMENS KOMPLEKSITET

Efter ide af P.
Alm 1995

PER ALM'S HYPOTESER

ON THE CAUSAL MECHANISM OF STUTTERING (2005)

Stammen er ikke et psykologisk problem,

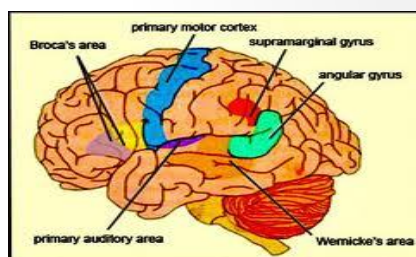
men et neurologisk problem som kompliceres af graden og kompleksiteten i "signal - støj" forholdet.

Grundlæggende er mennesker der stammer ikke er mere nervøse end andre, nervøsiteten kommer i stamme-øjeblikket som taleangst eller stammeangst, eller angst for ikke at kunne sige det man gerne vil.

NEUROLOGISK HYPOTESE

ALM PER 2005. ON THE CAUSAL MECHANISMS OF STUTTERING

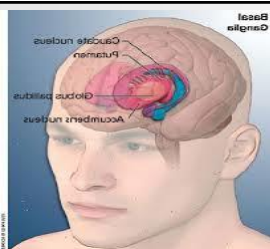

"Alle faktorer som påvirker stamning har sin effekt gennem påvirkninger på hjernens funktioner". (Alm, P. 2005)

At stammen forårsages af en forstyrrelse i hjernen i den automatiske produktion af en talesekvens

At dopamin, et neurotransmitterstof, spiller en vigtig rolle som signalstarter overfor de motoriske talesekvenser

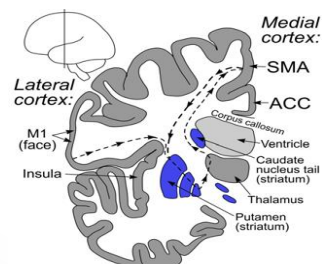
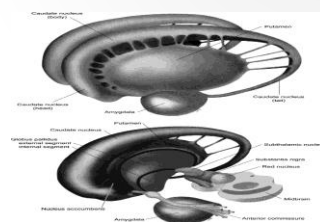
Stammen antages at være bristede eller upræcise funktioner i startsignalerne

MIDT SYSTEMET, DET LIMBISKE SYSTEM OG DET SUPPLEMENTÆRE MOTORISKE OMRÅDE

Midtsystemet består primært af basalganglier og det supplementære motoriske område.

Basalganglierne sender antageligt for langsomme signaler til SMA, og derfor forsøger den motoriske proces at aktivere sine startsignaler hurtigere, herved opstår der motoriske gentagelser, fx stammen og løbsk tale

HVAD SIGER NEUROLINGVISTISK TEORI

PERKINS, MF. I YAIRI. E. OG SEERY C. H. (2015)
STUTTERING - FOUNDATIONS AND CLINICAL APPLICATIONS

Stammen opstår når stavelser ikke er klar og parat på samme tid som talelydene segmenteres.

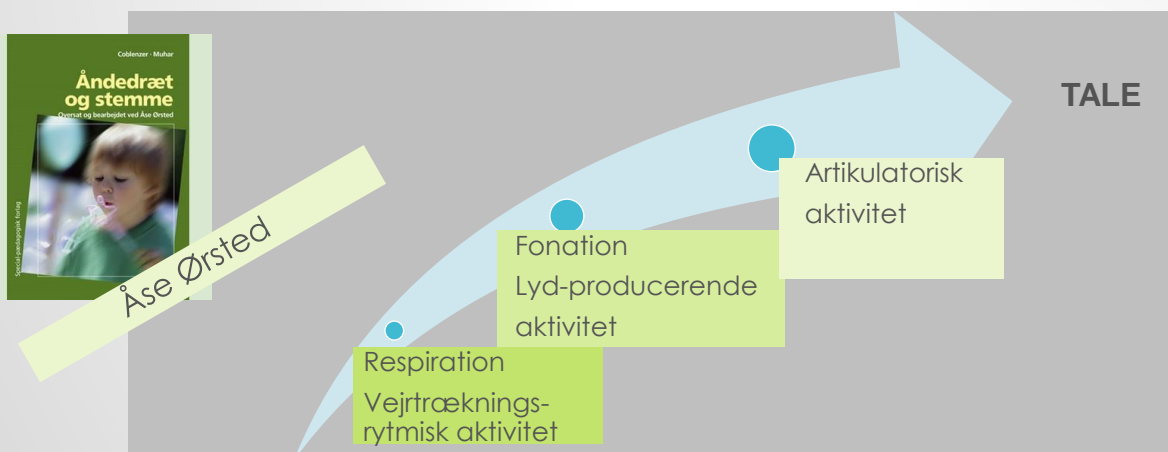
Fluency bliver forstyrret af den asynkrone sammenhæng der opstår mellem ankomsten af stavelser, deres ramme for segmentering og det tidspres der kræves for at ord og sætningsopbygningen i deres grammatiske og hierarkiske orden kan foregå.

Med hierarki forstås, starten af en initial lyd og vokal-konsonant afslutningen som initieres med stavelser og stavelser må initieres til en sætning.

MOTOR PHYSIOLOGICAL PROCESSES IN SPEECH PRODUCTION

YAIRI, E. OG SEERY C. H. (2015:25) STUTTERING - FOUNDATIONS AND CLINICAL APPLICATIONS

FYSIOLOGIEN BAG DE MOTORISKE TALEPROCESSER

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

41

BEVIDSTHED OM STAMMEN

(YARIRI & AMBROSE,2005)

- 20 % af børnene var bevidste om deres stamme, og kommenterede deres tale ved f.eks. at sige: "*Mine ord sidder fast*" eller "*Jeg kan ikke tale*".
- Denne bevidsthed blev understøttet af videooptagelser, hvor børnenes ansigtstræk, kropssprog og tale fortalte at mange af børnene oplevede tydeligt ubehag eller angst i stammeøjeblikket.

ET CASE EKSEMPEL PÅ EN TIDLIG INDSATS, HVOR BARNETS UDVIKLING PÅ ALLE OMRÅDER ER TRUET PGA. STAMMEN

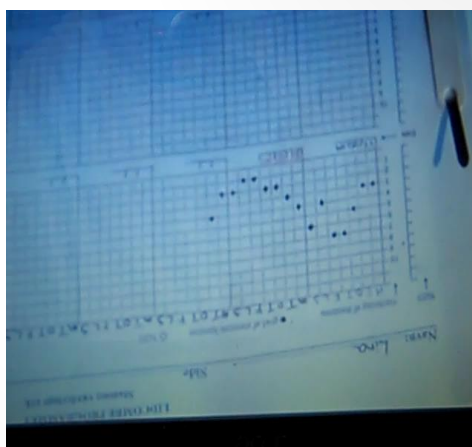
Lina 3,6 år efter kort tid i børnehaven, taler og henvender hun sig kun til sin søster på 5år. Lina undgår de voksnes hjælp ved toiletbesøg eller andet hjælpebehov. Lina isolerer sig, når søsteren er på tur med sin børnegruppe. Børnehaven indkalder PPR til et konsultativt møde, de er bekymret for at Lina er selektiv mutist, da hun snakker med storesøster og hjemme, men ikke i børnehaven. Jf dagtilbudsloven §8 begrundes bekymringerne i at barnets **alsidig personlig udvikling, sociale kompetencer, sproglige udvikling, krop og bevægelse er i risiko for en fejludvikling.**

Ved mødet hvor forældrene deltager, spørger far, der stammer, om Linas tavshed i børnehaven kan have noget med stammen at gøre? Hjemme snakker hun meget og hun stammer også meget, fortæller han stammende og griner .. Her faldt kortene hurtigt på plads, der er ikke brug for psykolog og socialrådgiver fra familieafdelingen ej heller en sundhedsplejerske. Der er brug for en logopæd der kan handle på Linas kommunikative udfordringer.

LINA TILBYDES ET LIDCOMBE FORLØB

ONSLOW, M. & PACKMAN, A. & HARRISON, E. (2002) THE LIDCOMBE PROGRAM OG EARLY STUTTERING INTERVENTION – A CLINICIAN GUIDE

- En interventionsform rettet mod stammen hos børn mellem 3- 6 år
- Metoden tager udgangspunkt i en helhedsforståelse af barnets situation og generelle kompetencer.
- Der samarbejdes tæt med barn, forældre og logopæd
- Dialog om daglige observationer og vurderinger danner grundlag for tiltag
- Lidcombe Programmet er delt i to. Del I består af daglig intervention og ugentlige besøg hos logopæd
- I Del II reduceres frekvensen af besøg hos logopæd

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

44

LIDT PRAKSIS MED AFSÆT I LIDCOMBE PROGRAMMET
DET BLEV LEGEN DER ÅBNEDE DØREN TIL KOMMUNIKATIONEN

EKSEMPEL PÅ TAVSHEDEN

EKSEMPEL PÅ LYSTEN TIL AT
KOMMUNIKERE

DEN LOGOPÆDISKE UNDERSØGELSE/VURDERING

INSPIRERET AF EGEBJERG, T & GRAM B. (2008) LOVGIVNINGEN OG FREDENS K. (2012)

- Systematisk indsamling af data
- Objektiv beskrivelse af stammen, stammeadfærd, problematik.
- Vurdering af barnets aktuelle måde at takle den hørbare /den synlige stammen og den psykologiske overbygning.
- Hypoteser om, hvad data giver anledning til af overvejelser og vurdering
- Analyse af stammens indflydelse på kommunikationen.
- Konklusion (formidling af undersøgelsesresultater, evt. behov for henvisning til andre instanser)
- Forslag til intervention

SYSTEMATISK INDSAMLING AF DATA

FREDENS K. (2012:72) TANKESKEMA

Hvad ved vi?	Data indsamles
Hvad ved vi ikke?	Refleksioner
Hvad er de mest sandsynlige forklaringer på elevens vanskeligheder/funktionsnedsættelse?	Hypoteser opstilles.
Hvad kræver tiltag?	Prioriteringer
Hvad er prognosen, hvis der ikke sker noget?	Værst tænkelige situation.
Hvilken undervisning/intervention skal sættes i gang?	Didaktiske og metodiske overvejelser
Hvilke resultater vil vi gerne opnå?	Mål, delmål, ønsker

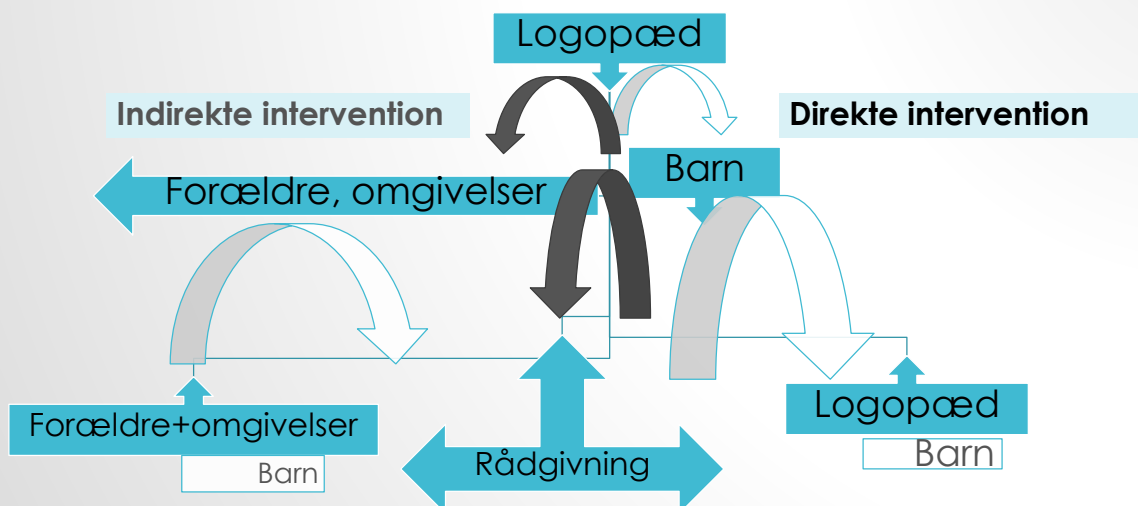
COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

47

FORSKELLIGE TILGANGE TIL INTERVENTION

EGBJERG, T & GRAM, B. (2008) LOGOPÆDISK STAMMEBEHANDLING AF BØRN-ANBEFALINGER VEDR. GOD PRAKSIS. WWW.SOCIALSTYRELSEN.DK

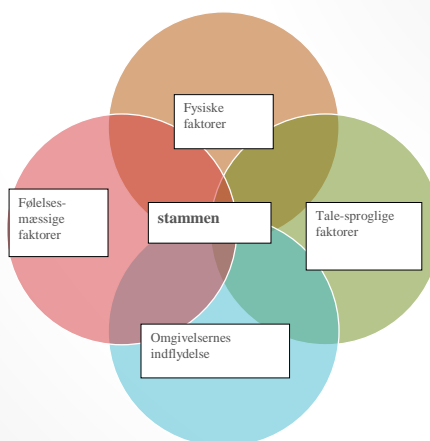

Loggivning, metode, EBP, forankring, ydelseskatalog, brugertilfredshed

MULTIFACTORIAL MODEL/ EN ARBEJDSMODEL

KELMAN, E. & NICHOLAS A.(2008) PRACTICAL INTERVENTION FOR EARLY CHILDHOOD STAMMERING PALIN PCI APPROACH

- Fysiske faktorer fx sygdom, motoriske vanskeligheder,
- Følelsesmæssige faktorer fx barnet er sensitivt, let til tårer
- Tale-sproglige faktorer fx startet sent med at tale, sprogstress
- Omgivelsernes indflydelse fx ankomst af søskende, børnehavestart

PALIN PCI, BÅDE INDIREKTE OG DIREKTE INTERVENTION KELMAN, E. & NICHOLAS A.(2008)

- Interaction strategies: *Kan indeholde elementer som: opmærksomhed over for principper som; lederskab i legen, balancen mellem spørgsmål og konstateringer, pauser, turtagning, øjenkontakt.*
- Family strategies: *Kan inkludere opbygning af selvværd, regulere adfærd, turtagning, håndtere følelser.*
- Child Strategies: *Kan inkludere direkte modificering af talen, strategier som; nedsætte tale tempo, bruge pauser, være kort og præcis*

GRUNDLÆGGENDE PRINCIPPER I PCI DEN INDIREKTE INTERVENTION

1. opgave: At at motivere og identificere

2. opgave: At implementere balance mellem konstateringer og spørgsmål i kommunikationen

3. opgave: Forældrene følger barnets leg og ideer, og arbejder med tur-tagning i legen

4. opgave: Lære at give rosen konkret på små hverdags ting

GRUNDLÆGGENDE PRINCIPPER FORTSAT

5. opgave: Nedsætte talehastigheden.
6. opgave: Tilpasse sætningslængden til barnet talemåde.
7. opgave: Anvende barnets egne ordvalg.
8. opgave: Tilpasse daglige rutiner og krav.
9. opgave: Nedsætte konflikter, diskussioner, uenigheder.
10. opgave: Dagligt at give tid til special-time

SPECIAL TIME – SÆRLIG TID TIL LEG OG SAMVÆR

- Fælles for Lidcombe programmet og Palin PCI er at der indgår leg med barnet enten dagligt som i Lidcombe, eller minimum 3 gange om ugen med Palin PCI
- Ved begge metoder vurderes legen som et betydningsfuldt redskab til at fremme kommunikationen og justere på stammen.
- Forskningsmæssigt ved vi, at leg spiller en vigtig rolle i barnets kognitive og sociale udvikling. Leg fremmer et fleksibelt mindset og øger vore evne til at tilpasse os nye udfordringer. Leg er en adfærd vi har til fælles med dyr, biologer har fundet "legekredsløb" i mellemhjernen. Leg er en indre motiveret aktivitet, forbundet til en glæde og nydelse, der frigør dopamin fra hypothalamus. (Fredens, K. 2012)

SPECIAL TIME – BEGREB FRA PCI-METODEN EN SÆRLIG TID TIL LEG OG SAMVÆR

FORÆLDERSAMARBEJDE

Kære Helle,

15.4.20

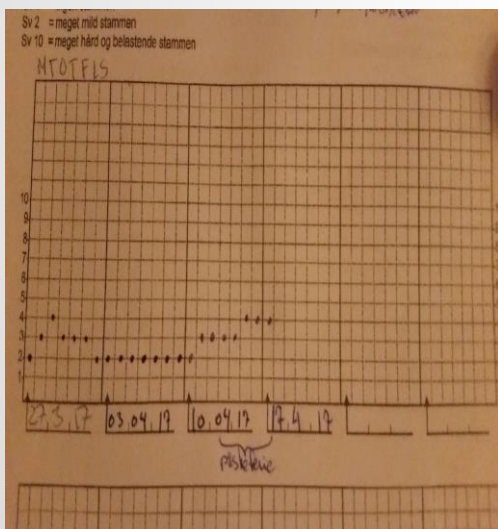
Hermed ugens status. Sværhedsgraden af stammen er gået op som du kan se.

Den umiddelbare forklaring kan være at vi har holdt påskeferie uden for vante rammer!?

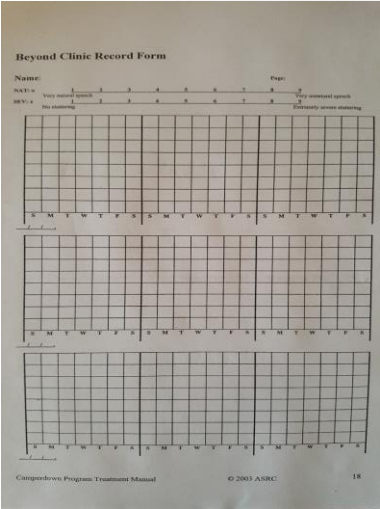
Hans niveau, at gentagelsesstammen er steget og der er kommet mindre blokeringer i talen også. Derudover vil jeg tro han undlader at sige noget af og til (givet hans reaktionsmønster følger mit) og at han bytter ord ud hvis det ord han egentligt ville sige, er for svært.

Men udover alt dette, virker han glad og energisk som altid og når nu dagligdagen igen indfinder sig, bliver det spændende at se, hvad det betyder for talen.

Vi ser frem til dit besøg

NU ER DET JERES TUR TIL AT PRØVE VURDERINGSARKET

NÅR DER LAVES LIDCOMBE ER DET BETYDNINGSFULDT AT LOGOPÆDEN KAN GUIDE NONVERBALT

TO OG TO DRØFTE DET
STAMMENIVEAU I SER
I FORHOLD TIL RISIKO

JOHAN 3,11 ÅR, HAR STAMMET I 9 MÅNEDER
ONKEL STAMMER OG STOREBROR HAR STAMMET

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

57

PALIN PCI, HVAD MON MOR FIK ØJE PÅ I
KOMMUNIKATIONEN MED CHRISTIAN?

NÅR STAMMEN UDVIKLER SIG PÅ EN UFORUDSIGELIG MÅDE

HVAD VIL I NU GØRE FOR AT HJÆLPE CHRISTIAN?

CHRISTIAN HAR I 3.KL. UDVIKLET EN HÅRD STAMMEN.

MODIFICATION MED: DAF, FAF, MAF ELLER MUSIK ?

Oplæsning
Genfortælling
Spontanale

NÅR STAMMEN GIVER STRUKTURELLE OG PRAGMATISKE SPROGVANSKELIGHEDER

CHRISTIAN HAR STAMMET SIDEN HAN
VAR 3 ÅR, FARFAR STAMMER

HVAD FÅR I ØJE PÅ HER ?
OG HVAD VIL I GØRE FOR AT
HJÆLPE BØRN SOM CHRISTIAN?

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

61

HJÆLPE BARNET MED AT SKABE STRUKTUR PÅ DET SPROGLIGE OUTPUT

Begyndelse →

**Der var
engang**

midte →

Så skete der.....

slutning

**Og de levede lykkeligt
til deres dages ende**

Udvidelse af indhold →

**Hvem
Hvad
Hvor
Hvornår
Hvor længe
Hvordan
Hvorfor
Hvilke**

NÅR DER TIDLIGT ER BRUG FOR EN "LIGHT" KOGNITIV LØSNINGSFOKUSERET TILGANG

Jacob går i 2. kl. og er blevet
ked af at gå i skole fordi han
glemmer hvad han vil sige.

Jacob siger han ikke stammer
mere (stammede fra 3-6år)

Far stammer, hverken mor eller far
syntes at Jacob stammer, indtil de
Så filmen her.

INTERVENTION UD FRA ET KOGNITIVT

LØSNINGSFOKUSERET PERSPEKTIV BLOOD,1995. COOK & FRY 2006, FRY & COOK, 2003. MAHR & TOROSIAN, 1999.

På Michael Palin Centeret indgår kognitiv løsningsfokuseret terapi i undervisningen.

Anvendelse af den kognitive tilgang bygger på en viden om at børn, der stammer, er i risiko for at udvikle en negativ cirkel i forhold til attitude og kommunikation.

COPYRIGHT STAMMEWORKSHOP 8+9 NOVEMBER 2017 LEKTOR HELLE B. BRANDT VIAUC

10-11-2017

U+4

SIMON PÅ 12 ÅR HAR SKIFTET SKOLE TO GANGE. HAN FORTÆLLER DET ER FORDI HAN LAVER MEGET BALLADE I TIMERNE. SIMON HAR INDTIL HAN VAR 10 ÅR IKKE MODTAGET HJÆLP FOR SIN STAMMEN. SIMON MODTAGER ET GR. TILBUD MED IDA, HER ARBEJDER DE MED DERES STAMMEN OG ADFÆRD/ATTITUDE I SKOLEN UD FRA DEN KOGNITIVE LØSNINGSFOKUSEREDE METODE OG FLUENCY SHAPING MED DAF

GRUPPETILBUD – ET EKSEMPEL PÅ HVORDAN

HVORFOR ER DET GODT AT MØDES MED ANDRE DER STAMMER?

Samvær med børn og forældre,
en mulighed for netværksdannelse

OPSAMLING PÅ DAGEN

HVORDAN LEVER JERES REFLEKSIONER OG ??? VIDERE UDE I PRAKSIS?

- "Workshoppen omhandler indsatsen overfor førskolebørn og skolebørn op til 12 år, der stammer. Den sigter mod det muliges kunst for logopæder i PPR-regi. Workshoppen tager udgangspunkt i hverdagen i PPR og omhandler såvel stammen hos det lille barn som hos det ældre barn, hvor stammen kan gribe ind i barnets trivsel, læring og kommunikationsudvikling. Workshoppen stiller forslag til, hvordan logopæden kan arbejde forebyggende, foregribende og indgribende med såvel indirekte som direkte interventionsformer".

REFLEKSION OVER DAGENS INDHOLD

**GAD VIDE HVAD DER HAR VÆRET BRUGBART VED
WORKSHOPPEN I DAG?**

MON NOGEN HAR FÅET ØJE PÅ NYE MULIGHEDER?

TAK FOR I DAG

HELB@VIA.DK

BAGGRUNDSLITTERATUR

- Bjørndal, C.R.P.(2003) Det vurderende øje, observation, vurdering og udvikling i undervisning og vejledning
- Dammeyer, J. & Bøttcher, L. (2015) Kommunikationshandicap i et pædagogisk og psykologisk perspektiv
- Felby, L. C. Lær om Lidcombe programmet. Specialpædagogisk forlag.
- Fleicher, A.V.(2009) Set med børns øjne, om menneskeforståelse
- Fredens, K.(2012) Mennesket i hjernen
- Gertz, Sven Erik (2017) Folkeskoleloven med kommentarer
- Grønbæk, M. & Pors, H.(2009) Vækstmodellen – vejen til den gode samtale
- Hansen-Skovmoes, P. 2009) Coaching
- Hartelius, L. & Nettelbladt, U. & Hammarberg, B.(2008) Logopedi.
- Hermansen, M. & Løw, O. & Petersen, V. (2010) Kommunikation og samarbejde – i professionelle relationer
- Højholdt A.(2013), Tværprofessionelt samarbejde i teori og praksis

BAGGRUNDSLITTERATUR

- Jørgensen Schultz, P. (2014) Styrk dit barns karakter, - et forsvar for børn, barndom og karakterdannelse.
- Killén, K. (2007) Professionel udvikling og faglig vejledning
- Nielsen, Bjarne (2014) PPR Håndbogen
- Nielsen Ditlev O. (2014) Forandringspædagogik
- Onslow, M. & Packman, A. & Harrison, E. (2002) The Lidcombe Program og early stuttering intervention – a clinician guide
- Roddam, H. & Skeat, J. (2013) Implementering af evidensbaseret praksis – i det logopædiske arbejdsfelt. Oversat af Bylander, H. Og Krogh, T.
- Westmark, T. & Nissen, D. & Offenberg, L. & Lund-Jacobsen, D. (2012) Konsulent men hvordan? Narrativt konsulentarbejde i praksis